

RELAȚIA MUZEU-MONUMENT, COORDONATĂ MAJORĂ ÎN ACTIVITATEA DE RESTAURARE

Experiența de viață, creația materială și spirituală a omenirii au putut fi cunoscute și folosite datorită vestigiilor păstrate secole de-a rândul, mărturii ocrotite din generație în generație, considerate fie monumente, fie obiecte de muzeu. Toate acestea au purtat peste veacuri nu numai o mare încărcătură de valori: documentar-istorică, artistică, arhitecturală și științifică, ci și o incomensurabilă valoare evocatoare emoțională. Aceste trăsături distincte — la care mai putem adăuga situațiile în care unele muzee funcționează în construcții declarate monumente, sau altele monumente care sînt ilustrate în expozițiile muzeale — ne fac să înțelegem legătura interdependentă dintre muzee și monumente. Una dintre numeroasele situații ce pot fi date exemplu în susținerea afirmației de mai sus este cea a Muzeului „Bogdan Petricicu Hasdeu” din Cîmpina, o construcție originală în care a locuit marele cărturar român și al cărei interior îndeplinește rolul unei expoziții muzeale. Astfel s-a constituit un muzeu memorial într-un monument memorial.

Legătura intrinsecă dintre savantul Hasdeu, monument și obiectele muzeale se întinde și din sumarele date pe care le redăm în continuare.

— În 1811 se naște Bogdan Petricicu Hasdeu la Cristinești, lângă Hotin.

— În 1857 trece în Moldova și pînă în 1863 își desfășoară activitatea la Iași.

— În 1865 se căsătorește cu Iulia Falcicu, originară din Abrud.

— În 1869 s-a născut, la București, Iulia Hasdeu, care, la 2 ani știa să citească, la 8 ani vorbea corect engleza, franceza și germana, iar la 17 ani a trecut cu mare succes examenul de bacalaureat la Paris. A scris numeroase poezii, legende, povestiri, teatru etc. În timp ce ținea conferințe strălucite la Sorbona, s-a îmbolnăvit de plămîni (atunci boală incurabilă).

— În 1888, Iulia Hasdeu a murit în fosta clădire a Arhivelor Statului din Dealul Mihai Vodă, unde B. P. Hasdeu era director.

— În 1893, B. P. Hasdeu cumpără proprietatea din Cîmpina unde, după planurile sale, se va construi castelul dedicat memoriei fiicei sale, iar în 1894 obține autorizația pentru construirea castelului.

— În 1896 construcția era terminată.

— În 1900, marele savant s-a retras la pensie de la catedra universitară din București.

— În 1907 — B. P. Hasdeu moare, iar urmașii au oferit castelul Comisiei Monumentelor Istorice.

— În 1916 — castelul a fost devastat de trupele germane invadatoare.

— În 1962—1964 s-a realizat prima restaurare a castelului, realizată de Institutul de Proiectări Prahova, șef de proiect fiind arh. Cornel Tabacu, secundat de P. Ţeț.

— În 1965, în castel a fost amenajat Muzeul Memorial „B. P. Hasdeu”, pentru a se cunoaște vasta și multilaterală activitate a savantului pe tărîm politic,

istoric, arheologic, lingvistic, filologic, lexicografic, folcloristic, beletristic, gazetăresc.

— În timpul cutremurului din 1977, castelul a fost grav avariat, necesitînd lucrări importante de restaurare.

— În 1980 a început activitatea de restaurare prin Institutul de Proiectare Prahova, șef de proiect fiind arhitectul Călin Hoinărescu, proiectarea picturii și decorația fiind asigurate de pictorii Dan și Cristiana Strimbu și de sculptorul Alfred Dumitriu.

Pînă în 1989 s-au realizat următoarele:

- Consolidarea structurii castelului cu centuri, păstrîndu-se plafonul din grinzi metalice.

- Lucrări de subzidire.

- Refacerea paramentului (subzidire).

- Piesele masive de piatră care se maceraseră au fost refăcute.

- Pardoselile au fost refăcute.

- Fosta pictură a fost expertizată și s-a apreciat că n-are valoare. De aceea s-a propus un proiect de decorare în baza căruia a fost pictată bolta turnului.

Aceste activități s-au desfășurat pe fondul unei permanente divergențe între muzeograf și arhitectul șef de proiect. Ca urmare, în luna octombrie 1990, în incinta castelului din Cîmpina, a avut loc o dezbateră asupra restaurării castelului. La această dezbateră au participat — în afară de muzeograf, șeful de proiect și pictori — specialiști de la Direcția monumentelor și siturilor a Comisiei Naționale a Monumentelor, Ansamblurilor și Si-

turilor Istorice, de la Direcția muzeelor și colecțiilor a Comisiei Muzeelor și Colecțiilor, de la Departamentul memorie culturală al Ministerului Culturii, de la Inspectoratul de cultură al județului Prahova și de la Muzeul Județean de Istorie Prahova.

După expunerile susținute de muzeograful Octavian Onea, arhitectul Călin Hoinărescu și pictorul Dan Strimbu s-au purtat discuții din care s-au desprins următoarele:

— Nu s-a întocmit un dosar complet al documentației pentru proiectele de restaurare (arhitectură și decorație).

— Proiectul pentru pictarea modernă a cupolei turnului nu poate fi aplicat deoarece nu ține seama de pictura existentă în timpul vieții lui Hăden.

— Pictura propusă de proiect fiind realizată într-o manieră modernistă, ar distrage atenția vizitatorilor muzeului de la obiectele expuse.

— Nu trebuie suprimat nici unul din elementele inițiale ale monumentului pe motiv că nu este frumos, intrucit asemenea apreciere ar putea fi foarte subiec-

tivă și astfel s-ar afecta valoarea evocatoare a monumentului.

— Pentru realizarea picturii trebuie făcut un studiu pe baza documentelor existente și a sugeriilor unor specialiști în simboluri cabalistice.

— Castelul nu este monument de arhitectură (arhitectura sa este un kitsch), ci memorial, motiv în plus ca restaurarea să mențină caracterul său memorial, ațit în ce privește arhitectura, cit și decorația interioară.

— Necesitatea ca la dezbaterile respective să fi participat și cineva din comisia care a aprobat proiectele.

În urma dezbaterilor s-a încheiat o minută în patru puncte, care propune:

1) Să se completeze documentația privind amenajarea și decorația interioară cu pictură, pentru camerele cu medalioane și pentru turn (termen 30 de zile).

2) Direcția monumentelor și siturilor să dea un anunț publicitar pentru obținerea de noi date în vederea completării documentației.

3) Se poate continua refacerea și restaurarea picturii în camerele: biroul de lucru, dormitor și salașul soției.

4) În camera albastră (unde s-a păstrat portretul Iuliei Hăden) se vor face investigații suplimentare privind existența unei eventuale picturi mai vechi. Până la realizarea investigației și obținerea rezultatelor, nu se vor mai face lucrări în camera respectivă.

După o lună de zile, specialiștii se vor reuni și, în funcție de documentația completată, vor propune măsuri pentru finalizarea restaurării.

Din dezbaterile acestui caz — căci poate fi considerată drept „caz” o restaurare începută în 1980 și nefinalizată în 1990 — a fost reținută însă o concluzie fundamentală, valabilă pentru restaurarea oricărui monument: restaurarea să se bazeze pe o documentație completă, realizată prin investigații largi și cercetări complete și pe un principiu care să nu îngăduie modificarea arbitrară a înfățișării inițiale a monumentului.

IOX GRIGORESCU